

Ένα αστείο μπιπ μπιπ μπιπ συνόδευσε την θριαμβευτική ιαχή του ανθρώπου, όταν κατόρθωσε να ξεπεράσει τη γήινη βαρύτητα και να εξαποστείλει το πρώτο του αντικείμενο σε διαστημική τροχιά. Ο ήχος αυτός εκπεμπόταν από τον πρώτο τεχνητό δορυφόρο, που εκτοξεύτηκε στις 4 Οκτωβρίου του 1957. Ήταν ο σοβιετικός Σπούτνικ 1, που ζύγιζε 83 κιλά κι έκανε τη διαστημική του περιφορά γύρω από τη γη σε 96 λεπτά.

Η μυθολογία θέλει τον Ίκαρο, πρώτο άνθρωπο που πέταξε στο διάστημα. Πλησίασε όμως τον ήλιο πάρα πολύ, με αποτέλεσμα να λειώσουν τα κέρανα φτερά του και να τον κάνουν να γκρεμιστεί και να πνιγεί στη θάλασσα. Ο Λουκιανός είναι ο πρώτος γνωστός σ' εμάς, που διηγήθηκε φανταστική πτήση στη σελήνη, τον Β' μ.Χ. αιώνα. Στην «Αληθινή ιστορία» του, περιγράφει πώς ένας ανεμοστρόβιλος άρπαξε το πλοίο του και το έριξε στο φεγγάρι. Ο Λεονάρντο ντα Βίντσι καταπιάστηκε στα σοβαρά με την αεροδυναμική και την πτητική μηχανική. Ο αστρονόμος και μηχανικός Γιόχαν Κέπλερ (1571 - 1630) έγραψε μυθιστορήματα διαστημικής φαντασίας με πραγματικά επιστημονικά δεδομένα και με ακριβή περιγραφή των κλιματολογικών συνθηκών που επικρατούν στη σελήνη.

Στα 1793, ο άνθρωπος κατόρθωσε να πετάξει με αερόστατο. Τον επόμενο αιώνα, η φαντασία του Ιουλιού Βερν έστειλε τον άνθρωπο γι' άλλη μια φορά στο φεγγάρι. Στον Κ' αιώνα, ήρθαν όλα μαζί: Το αεροπλάνο, ο πύραυλος V - 2 και ο ανταγωνισμός των δυο υπερδυνάμεων, ΗΠΑ και ΕΣΣΔ. Ένας ανταγωνισμός που οδήγησε τον άνθρωπο στη διαστημική εποχή.

Ο πρώτος πύραυλος υγρού καυσίμου εκτοξεύτηκε στις 16 Μαρτίου του 1926. Εφευρέτης του ήταν ο Αμερικανός Ρόμπερτ Γκόντφραντ, που έστησε την «εξέδρα» στην αυλή του σπιτιού του. Εκείνος ο παππούς των πυραύλων πραγματοποίησε πτήση που διάρκεσε 2,5 δευτερόλεπτα και διάνυσε 55 μέτρα, με μέγιστο ύψος τροχιάς τα 12,40 μέτρα. Προσγειώθηκε στον λαχανόκηπο της θείας του Γκόντφραντ, που δεν μπορούσε να καταλάβει πως ο κοτζάμ άντρας ανιψιός της παιδιάριζε. Δεκαοχτώ χρόνια αργότερα, ο Χίτλερ δεν έβλεπε την υπόθεση ακριβώς σαν παιχνίδι.

Οι σύμμαχοι προέλαυναν στη Νορμανδία αλλά τη νύχτα, 12 Ιουνίου του 1944, ο δικτάτορας είχε αλλού στραμμένη την προσοχή του, καθώς η ώρα πλησίαζε 11.40: Την ώρα εκείνη θα άρχιζε να λειτουργεί το νέο του μυστικό όπλο, οι (φορτωμένες σε πυραύλους) ιπτάμενες βόμβες V - 1. Πεντακόσιες από αυτές ήταν στραμμένες προς το Λονδίνο απειλώντας να το αφανίσουν. Με τις V - 1, ο Χίτλερ πίστευε πως θα μπορούσε να καταφέρει αποφασιστικό πλήγμα στους συμμάχους.

Όμως, στη βάση εκτοξεύσεων, οι δυσκολίες δεν είχαν υπερνικηθεί. Οι 54 εξέδρες ήταν στημένες αλλά τα προβλήματα παρέμεναν πολλά. Ο επικεφαλής συνταγματάρχης εισηγήθηκε την αναβολή του εγχειρήματος και βρέθηκε αντιμέτωπος με την οργή του φίλερ. Ξημερώματα, 3.30 το πρωί, 13 Ιουνίου, έγινε η πυροδότηση. Μόλις δέκα βόμβες μπόρεσαν ν' απογειωθούν. Οι πέντε έσкаσαν στον αέρα. Μία έπεσε στη θάλασσα, τρεις σε χωράφια. Η δέκατη έπεσε στην ανυποψίαστη αγγλική πρωτεύουσα και σκότωσε έξι ανθρώπους. Ο Χίτλερ απειλούσε πως θα πάρει κεφάλια.

Δουλεύοντας ασταμάτητα, οι άνθρωποί του ήταν έτοιμοι στις 15 του μήνα. Οι δοκιμαστικές εκτοξεύσεις πέτυχαν. Στις 16, πυροδοτήθηκαν 244 ιπτάμενες βόμβες. Εκατό έπεσαν στη θάλασσα κι άλλες 71 στα χωράφια. Όμως, οι 73 που έπεσαν στο Λονδίνο, προκάλεσαν ανυπολόγιστες καταστροφές. Αλλά οι V - 1 ήταν ανίκανες να αντιστρέψουν την πορεία του πολέμου. Η γοργή προέλαση των συμμάχων ανάγκασε τους Γερμανούς να αποσύρουν τους εκτοξευτήρες. Το Λονδίνο βρέθηκε εκτός βολής. Ο Βέρνερ φον Μπράουν επανήλθε, στις 8 Σεπτεμβρίου του 1944, με τις υπερηχητικές V - 2. Όμως, η ανακάλυψη ήρθε, για τον Χίτλερ, με μερικά χρόνια καθυστέρηση.

Ο Βέρνερ φον Μπράουν ευτύχησε να δει τον πρώτο του πύραυλο V - 2 να πετά με υπερηχητική ταχύτητα, στις 3 Οκτωβρίου του 1942. Στα χαρτιά, αυτό ισοδυναμούσε με μια τρομακτική δύναμη που μπορούσε να ξεπεράσει την έλξη της γης και να ταξιδεύει στο διάστημα. Το επόμενο βήμα ήταν η εκτόξευση ενός τεχνητού δορυφόρου και το μεθεπόμενο ενός διαστημόπλοιου. Όμως, ήταν 1942. Ο Χίτλερ πίστεψε ότι ο V - 2 ήταν το απόλυτο όπλο, με το οποίο μπορούσε να νικήσει τους πάντες. Οι εντολές του ήταν σαφείς: Να χρησιμοποιηθεί ο πύραυλος V - 2 ως υπερηχητικός φορέας ιπτάμενης βόμβας. Πήραν δυο χρόνια οι προετοιμασίες. Βάση εκτόξευσης έγινε το νησάκι Βαλγέρεν, έξω από τη Χάγη. Στόχος το Λονδίνο.

Είχε περάσει κάμποσος καιρός, αφότου οι σύμμαχοι ανάγκασαν τους Γερμανούς να αποσύρουν τους εκτοξευτήρες των V - 1. Είχαν λείψει και οι αεροπορικές επιδρομές. Το Λονδίνο ζούσε στον παλιό του ρυθμό. Ήταν 8 Σεπτεμβρίου του 1944, όταν δυο τρομακτικές εκρήξεις συγκλόνισαν την αγγλική πρωτεύουσα: Η μια στον Τάμεση, η άλλη σε ένα δάσος. Κόσμος πολύς σκοτώθηκε χωρίς κανέναν να ξέρει τι συνέβη. Το έμαθαν από το γερμανικό ραδιόφωνο που θριαμβολογούσε: Υπερηχητικές ιπτάμενες βόμβες V - 2 τους είχαν πλήξει κι άλλες 25 ακολούθησαν τις επόμενες μέρες. Σταμάτησαν για λίγο και ξανάρχισαν, προκαλώντας δεκάδες θύματα, τεράστιες ζημιές κι απροσμέτρητο τρόμο. Αποκλήθηκαν σιωπηλοί δολοφόνοι, καθώς η υπερηχητική τους ταχύτητα δεν επέτρεπε να ακουστούν έγκαιρα.

Η δράση των V - 2 σταμάτησε, όταν οι σύμμαχοι κυρίευσαν τη Χάγη. Οι εκτοξευτήρες αποσύρθηκαν στο Πενεμούντε, ένα νησί στη Βαλτική θάλασσα. Το νησί κυριεύτηκε από τους Σοβιετικούς, τον Μάιο του 1945, αλλά οι Γερμανοί είχαν προλάβει να καταστρέψουν τις εγκαταστάσεις και ν' αποσύρουν τους επιστήμονες και τους τεχνικούς. Ο Βέρνερ φον Μπράουν και οι συνεργάτες του, που κατασκεύασαν τους υπερηχητικούς πυραύλους, σκέφτηκαν πως το καλύτερο που είχαν να κάνουν, ήταν να περάσουν στην αμερικανική πλευρά. Αλλά και οι Αμερικανοί σκόπευαν να αιχμαλωτίσουν όσο το δυνατόν περισσότερους Γερμανούς επιστήμονες και για τον σκοπό αυτόν είχαν σχεδιάσει την επιχείρηση «πέιπερκλιπ» (συνδετήρας).

Στις 2 Μαΐου του 1945, ο μικρός αδερφός του Βέρνερ, ο Μάγκνους φον Μπράουν, πέρασε με ποδήλατο στις αμερικανικές γραμμές και συνεννοήθηκε με τους επικεφαλής. Την άλλη μέρα, 120 επιστήμονες και κορυφαίοι Γερμανοί τεχνικοί, κουβαλώντας και έναν τόνο σημειώσεις, πέρασαν στην αμερικανική πλευρά. Λίγες μέρες αργότερα, η αμερικανική προέλαση κάλυψε και την πόλη Νορντχάουζεν, όπου βρισκόταν το υπόγειο εργοστάσιο κατασκευής των V - 2. Στη διάσκεψη του Πότσδαμ, είχε συμφωνηθεί πως τα γερμανικά εργοστάσια δεν θα έπρεπε να λαφυραγωγηθούν από τους συμμάχους. Όμως, το Νορντχάουζεν έπεφτε στη σοβιετική πλευρά και η περιοχή έπρεπε να παραδοθεί.

Με τις υποδείξεις του Βέρνερ φον Μπράουν, που είχε και την ιδέα, το εργοστάσιο αποσυναρμολογήθηκε. Στις 26 Ιουνίου του 1945, κρυφά από Άγγλους, Γάλλους και Σοβιετικούς, οι εγκαταστάσεις φορτώθηκαν σε 300 αυτοκίνητα βαγόνια και μεταφέρθηκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου το εργοστάσιο στήθηκε από την αρχή. Όταν οι Σοβιετικοί πήραν το Νορντχάουζεν, βρήκαν ένα άδειο υπόγειο.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο Βέρνερ φον Μπράουν και η ομάδα του ξεκίνησαν την κούρσα για την κατάκτηση του διαστήματος. Εννιά χρόνια αργότερα, μάθαιναν πως και οι Σοβιετικοί μπορούσαν, έστω και χωρίς τους Γερμανούς επιστήμονες. Το Νορντχάουζεν είχε λειτουργήσει καταλυτικά, καθώς κανένα Γερμανό επιστήμονα ή αξιόλογο τεχνικό δε βρήκαν οι Σοβιετικοί, όταν κατέλαβαν τους χώρους εκτόξευσης πυραύλων V - 2 και το εργοστάσιο κατασκευής τους. Οι Σοβιετικοί επιστήμονες καθησύχασαν τον Ιωσήφ Στάλιν με την διόλου κομμουνιστική άποψη: «Δεν τους έχουμε ανάγκη». Άλλωστε, πατέρας της αστροναυτικής ήταν ο Ρώσος Κωνσταντίνος Τσιολκόφσκι, που από το 1903 είχε περιγράψει τα πάντα για τον σχεδιασμό ενός πυραύλου.

Οι Σοβιετικοί μπόρεσαν να συναρμολογήσουν έναν V - 2 και να τον εκτοξεύσουν, το 1947.

Ως εκείνη την ώρα, ο Βέρνερ φον Μπράουν είχε εκτοξεύσει τριάντα στο Νέο Μεξικό, όπου ξαναστήθηκε το γερμανικό εργοστάσιο. Όμως, οι Σοβιετικοί προχώρησαν και στην ανάπτυξη ενός πανίσχυρου διηπειρωτικού πυραύλου, που είχε την ικανότητα να ξεπεράσει τη γήινη έλξη και να μπει σε τροχιά.

Στις 11 Σεπτεμβρίου του 1956, ανακοινώθηκε ότι η ΕΣΣΔ θα εκτόξευε «στο μέλλον» τεχνητό δορυφόρο για επιστημονικούς σκοπούς. Το «θα» οι Αμερικανοί το τοποθετούσαν σε πολύ μακρινή εποχή. Έτσι, η εντολή που δόθηκε στον φον Μπράουν ήταν σαφής: Ο νέος πύραυλος, που θα δοκιμαζόταν από τον στρατό, έπρεπε να έχει τον τρίτο του όροφο αδειανό.

Ο αμερικανικός πύραυλος εκτοξεύτηκε με επιτυχία στις 20 Σεπτεμβρίου του 1956. Αν ο τρίτος του όροφος είχε καύσιμα, θα ανέπτυσσε ταχύτητα 29.000 χλμ. την ώρα και θα είχε μπει σε τροχιά. Ο ρωσικός πύραυλος, ένα χρόνο αργότερα, είχε τα απαραίτητα καύσιμα και ο Σπούτνικ 1 έγινε ο πρώτος τεχνητός δορυφόρος της Γης.

Εκείνη την εποχή, οι Αμερικανοί δούλευαν το διαστημικό πρόγραμμα Βάνγκαρντ. Στις 3 Νοεμβρίου του 1957, οι Σοβιετικοί εκτόξευσαν και τον Σπούτνικ 2, με επιβάτη τη σκυλίτσα Λάικα, που γύρισε νεκρή. Ξαφνικά, η κατάκτηση του διαστήματος μεταβλήθηκε σ' έναν δρόμο ταχύτητας και γοήτρου ανάμεσα στις δυο υπερδυνάμεις. Οι επιστήμονες του προγράμματος Βάνγκαρντ πήραν εντολή να συντομεύουν. Οι εργασίες προχώρησαν βιαστικά και, στις 6 Δεκεμβρίου του 1957, όλα ήταν έτοιμα για την εκτόξευση του πρώτου αμερικανικού δορυφόρου.

Η τεράστια δημοσιότητα που δόθηκε, έκανε να φαντάζει σαν εθνική καταστροφή η αποτυχία: Ο Βάνγκαρντ ξαπλώθηκε στη γη διαλυμένος από τις εκρήξεις, μέσα σε μια κόλαση φωτιάς. Μέσα στην αναταραχή, οι Αμερικανοί θυμήθηκαν τον Βέρνερ φον Μπράουν: Συνέχιζε πειράματα στον στρατό, παρ' όλο που η κυβέρνηση είχε δώσει εντολή να τα σταματήσει. Τώρα, γινόταν σανίδα σωτηρίας. Του δόθηκε νέα εντολή να θέσει οπωσδήποτε πύραυλο σε τροχιά, τις επόμενες 90 ημέρες. Το κατόρθωσε σε 86.

Την 1η Φεβρουαρίου του 1958, εκτοξεύτηκε με επιτυχία ο Εξπλόρερ 1, ο πρώτος τεχνικός δορυφόρος των Ηνωμένων Πολιτειών. Στις 17 Μαρτίου, εκτοξεύτηκε με επιτυχία και ένας Βάνγκαρντ. Το γόητρο, έστω και μερικά, είχε αποκατασταθεί. Στις δεκαετίες, που μεσολάβησαν από τότε, οι Ηνωμένες Πολιτείες έχασαν κάμποσες πρωτιές, ώσπου, κάποια στιγμή, πήραν το προβάδισμα. Στον αιώνα των ρεκόρ, οι σοβιετικές πρωτιές παραμένουν. Η

Σοβιετική Ένωση είναι, που δεν υπάρχει πια.

(Έθνος, 2.10.1997) (τελευταία επεξεργασία, 9.2.2009)